

ВРУЧЕННЯ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО 2012 РОКУ

24 листопада у приміщенні Гуманітарного корпусу Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова відбулося урочисте нагородження лауреатів Премії імені Дмитра Яворницького Національної спілки краєзнавців України 2012 року.

Найвідомішу і найпрестижнішу краєзнавчу нагороду отримали директор Центру з дослідження історії Полтавщини Полтавської обласної ради, Заслужений вчитель України Олександр Андрійович Білоусько; відомий подвижник краєзнавчого руху України, який відродив і довгий час очолював краєзнавчий рух Житомирщини, доктор географічних наук Микола Юхимович Костриця; відомий киезнавець і музеєзнавець Дмитро Васильович Малаков.

Любов до рідної землі – найкраща муза, яка надихає і допомагає розкривати незвідані сторінки історії. Всі три лауреати премії закохані у свій рідний край – Полтавщину, Житомирщину та Київщину. Ця промениста любов, а ще наполеглива праця допомогли краєзнавцям заслужено отримати премію.

У заході взяли участь представники державних і громадських установ, відомі діячі науки і культури. Голова Національної спілки краєзнавців України Олександр Реєнт у своєму вступному слові відзначив, що «цією найвищою нагородою Спілки відзначили краєзнавців, які своєю діяльністю зробили вагомий внесок у дослідження історії і культури рідного краю, сприяли поширенню знань про неповторну спадщину нашого народу, видатних постатей України».

Олександра Білоуська чудово знають на Полтавщині. Він закінчив історичний факультет Полтавського державного педагогічного університету. Історик-краєзнавець був ініціатором і безпосереднім учасником створення навчально-методичного комплексу, який включав серію підручників «Історія Полтавщини» для 6–11 класів, 33-томний «Іменний звід Історії Полтавщини», комплекти кольорових репродукцій «Ілюстрована історія Полтавщини», методичні посібники для вчителів. Завдячуючи діяльності комплексу, Полтавська область займає одне з пріоритетних місць впровадження курсу краєзнавства в навчальних закладах.

Олександр Білоусько втілює у життя низку масштабних науково-дослідних, навчально-методичних і видавничих проєктів: «Полтавщина: Природа. Традиції. Культура», «Реабілітовані історією. Полтавська область», «Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років. Полтавська область», «Герої землі Полтавської», «Державотворці Полтавщини», «Митці Полтавщини», «Меценати. Колекції. Виставки».

Олександр Білоусько – автор ідеї, керівник проєкту і головний редактор 12-томної «ПОЛТАВІКИ: Полтавської Енциклопедії», для якої написав сотні статей і яка нині перебуває в активному творчому процесі. Цю роботу дослідник вважає наймасштабнішою краєзнавчою роботою Полтавщини.

Олександр Білоусько відзначив, що краєзнавство – це робота по 10–12 годин на день: «Або ти займаєшся краєзнавством, або ти робиш вигляд, що займаєшся краєзнавством. Я належу до того покоління, яке почало серйозно досліджувати темні плями історії у другій половині ХХ століття. І вже тоді було зрозуміло, наскільки великий за нами досвід попередників і наскільки попереду ще багато праці».

Нині відкрилися архіви, книгозховища, з'явилася можливість дізнатись про ті сторінки минулого, які були недослідженими. Але краєзнавець повинен знаходити нові ідеї, нові проєкти. Життя змінюється, і відповідно змінюються завдання перед дослідниками. Ось візьмемо наприклад сучасний стан сучасного села. Дуже складно нині прослідити історію розвитку колгоспу.

Останнім часом краєзнавці великої уваги надають релігії, духовності, народній культурі, образотворчому мистецтву – це ті моменти, які дозволяють багато чого додати до вже зробленого».

Білоусько відзначив, що премія ім. Д. Яворницького – це своєрідна акумуляція зробленого. За його словами, будь-яка нагорода зобов'язує: «Це аванс на майбутнє».

Після нагородження Олександра Білоуська та музичного привітання Олександр Реєнт наголосив: «Нам приємно, що цю урочисту подію з нами розділили наші колеги, колектив Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова – шанованого вищого навчального закладу Украї-

ни». Учасників привітав проректор університету ім. М.П.Драгоманова, доктор історичних наук Богдан Андрусишин.

Згодом у своєму вітальному слові голова Полтавської обласної організації НСКУ, ректор Полтавського університету економіки і торгівлі, доктор історичних наук, професор Олексій Нестуля відзначив, що краєзнавство – це спосіб мислення: «Це покликання служити Україні, возвеличуючи її. Ми і сьогодні, і на майбутнє будемо ідентифікувати Україну через рідний край і людей, що там живуть».

Мабуть, ми ще не до кінця усвідомлюємо значення терміну «краєзнавство». Ми ще не до кінця усвідомили значення самого краєзнавства. Бо перед краєзнавцями величезна робота. Ми живемо в епоху глобалізаційних процесів, в епоху, яка змусила не одну націю задуматись над її майбутнім. Це тяжке випробування для людства. Якщо ми думаємо про майбутнє цього глобального світу, ми повинні оберігати кожен національний культуру, здобутки кожної країни для того, щоб глобальний світ не був одноманітно-безбарвним, а був наповнений спектром тих здобутків і багатств, які має кожен народ. Тому діяльність краєзнавців має не лише загальноукраїнське значення, а й світове. Ми повинні думати і про майбутнє світу в цілому. Глобалізаційні процеси не повинні нищити те, що робить кожен народ неповторною».

Про внесок О. Білоуська у дослідження рідного краю розповів заступник директора Державного обласного архіву Полтавської області Тарас Пустовіт.

Другу премію ім. Д. Яворницького Олександр Реснт передав сину Миколи Костриці – Миколі Миколайовичу Костриці (кандидату економічних наук, доценту Житомирського державного технологічного університету), адже сам лауреат не зміг бути присутнім на нагородженні у зв'язку з хворобою.

Микола Костриця – фундатор краєзнавчого руху на Житомирщині, доктор географічних наук. Закінчив географічний факультет Київського Національного університету ім. Т.Г. Шевченка. Працював учителем, викладачем у вищих навчальних закладах Житомира та Києва.

У 1990 р. виступив одним із фундаторів відродження Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині, яке діяло в регіоні у 1900-1920 роках, став його керівником, об'єднав розрізнені краєзнавчі осередки Житомирщини, Волині, Рівненщини, Хмельниччини, Тернопільщини, скоординував їх діяльність у єдиному руслі дослідження Волино-Подільського регіону. М.Костриця – організатор понад трьох

десятків міжнародних і всеукраїнських науково-краєзнавчих конференцій, які відбулися за останні роки у Волинсько-Подільському районі.

Автор понад 60 книг, значна частина яких – з географічного краєзнавства. Багато років очолював обласну організацію та обласний відділ Українського географічного товариства, є дійсним членом зарубіжного Українського історичного товариства ім. Михайла Грушевського (штат Огайо, США) та ін.

Микола Костриця відзначений Міжнародним Біографічним центром (Кембридж, Велика Британія) «За досягнення у XXI столітті», його біографію вміщено в довіднику «Who is Who in the World» про 2000 найвидатніших вчених XXI століття.

Син Миколи Костриці дуже щасливий, що робота батька визнана на найвищому краєзнавчому рівні.

«Творчість великих людей надихає. Тим паце, коли ця велика людина – твій батько. Я теж займаюсь краєзнавством, але не в таких масштабах. Кілька робіт маю у співавторстві з батьком», – розповів присутнім на урочистостях син Миколи Костриці, а наприкінці свого виступу наголосив: «Думай локально, а дій глобально – це гасло всіх краєзнавців. Від маленького селища до всієї України краєзнавці повинні продовжувати ту локальну справу, яка дасть глобальний результат розвитку краєзнавства, культури, історії, науки».

Цікавим був виступ-спогад про лауреата члена-кореспондента Академії педагогічних наук України, заслуженого професора, доктора географічних наук, президента Українського географічного товариства Петра Шищенка: «Ми з Миколою познайомились у селі на збиранні кукурудзи, він – студент-першокурсник, а я – аспірант. Уже тоді він проявив себе як дуже гарний організатор різних культурних заходів. Микола мав схильність до багатогранності у своїх краєзнавчих пошуках, оприлюднив дуже багато невідомих фактів з життя прославлених людей, які стосувались саме житомирського краю».

Микола Костриця успішно захистив кандидатську дисертацію. Саме тоді з'явилась пристрасть до того, що він потім назвав Великою Волиною і включив до неї повністю Житомирську область. Якщо ви подивитесь на деякі нинішні етнографічні карти, то там Волинь чомусь тільки в межах Волинської області. У Костриці Велика Волинь включає велику частину Західного регіону України.

У його подальшій науковій творчості я б виділив регіональну географію. Ніхто, крім нього,

зліва направо, зверху донизу

1. Вітальне слово проректора Київського національного педагогічного університету імені М. Драгоманова Б.І. Андрусичина
2. Виступ голови НСКУ О.П. Реснта
3. Голова НСКУ О.П. Реснт вручає О.А. Білоуську диплом Лауреата премії ім. Д. Яворницького
4. Голова НСКУ О.П. Реснт вручає Д.В. Малакову диплом Лауреата премії ім. Д. Яворницького
5. Виступ голови Полтавської обласної організації НСКУ, ректора Полтавського університету економіки і торгівлі О.О. Нестулі
6. Лауреат премії ім. Д. Яворницького Д.В. Малаков та голова Київської обласної організації НСКУ Г.П. Савченко
7. Учасники церемонії вручення премії НСКУ ім. Д. Яворницького.

зліва направо, зверху донизу

1. Виступ заступника начальника Головного управління інформаційної та внутрішньої політики Полтавської обласної держадміністрації Ю.М. Варченка
2. Виступ заступника директора Державного обласного архіву Полтавської області Т.П. Пустовіта
3. Доцент Житомирського державного технологічного університету М.М.Костриця з промовою про свого батька – Лауреата премії ім. Д. Яворницького М.Ю. Кострицю
4. Привітання голови Житомирської обласної організації НСКУ, директора Житомирського краєзнавчого музею Л.П. Грузької
5. Виступ президента Українського географічного товариства Петра Шищенко
6. Виступ голови Бердичівської міської організації НСКУ П.С. Скавронського
7. Музичне привітання народного аматорського фольклорного ансамблю «Троїсті музики» під керівництвом заслуженого працівника культури України М.Г. Губара

не написав більше про Житомирську область. Він розвивав краєзнавство як наукову галузь, і завдяки його працям ми маємо про наш край такі детальні достовірні відомості. Вершиною його творчості стала робота «Українське географічне краєзнавство: теорія, історія, постаті, практика».

Привітала лауреата голова Житомирської обласної організації спілки, директор Житомирського краєзнавчого музею Лариса Грузська: «Микола Костиця – це людина, за якою ідуть, яка зрушила інертність і стала лідером краєзнавчого руху на Житомирщині. Він своєю енергетикою та харизмою залучив до краєзнавчої роботи багатьох людей».

Далі прозвучало вітальне слово від голови Бердичівської міської організації Спілки, директора Бердичівської ЗОШ №11 Павло Скавронського: «Микола Юхимович притягував як магніт до себе, давав такі поради, що людина не могла не захопитись краєзнавством. Микола також гарний публіцист. Він має багато статей у періодичній пресі, організовує краєзнавчі сторінки, що служать великою допомогою вчителям. Микола – чудовий сім'янин, який разом з дружиною виховав двох дітей».

Третю премію ім. Д. Яворницького заслужено отримав Дмитро Малаков – відомий киевознавець та музеєзнавець. Він закінчив Київський інженерно-будівельний інститут. Тривалий час працює в Музеї історії Києва.

Є автором 36 книг, а загалом кількість його публікацій на історико-краєзнавчу тематику сягає понад 600.

Дмитро Малаков відомий на Батьківщині та за її межами як знавець київської минувшини, автор численних путівників, які відкривають українцям і світу Україну. Творчий доробок Д.В. Малакова охоплює широке коло історико-краєзнавчих проблем: забудова Києва, київські архітектори, Київ часів Другої світової війни, призабуті особистості, подорожі й путівники по Україні, життя і творчість відомих постатей Михайла Булгакова, Георгія Малакова, тощо.

Зусиллями Дмитра Малакова створено низку фільмів про відомих українців, увічнено їх пам'ять у меморіальних дошках, друкованих виданнях, громадських заходах.

У своєму виступі лауреат розповів про себе: «Звідки краєзнавство, звідки любов до того, що привело мене сюди? Народився в Києві. Свої перші враження від навколишнього світу – від старшого брата Георгія, художника. Далі школа, робота і перша публікація у 1970 році про стан київського заповідника Києво-Печерської лаври. Вже че-

рез два роки – перше звернення до Петра Тронька з приводу того, що треба зробити з "Арсеналу", який навпроти Лаври, музей. Коли це сталося, ми один одного дуже вітали. Я тоді йому сказав, що ми вже давно про це говорили. Петро Тимофійович відреагував миттєво: «Бачите, які ми були розумні з вами ще тоді». Я дуже шанував цю людину, бо це був справжній дієвий патріот України.

Я 12 років працював на заводі «Арсенал», чим дуже пишаюсь. Там публікувався у заводській багатотиражці з приводу історії заводу, київських пам'яток, історії Чернігівщини. Тобто роботи із краєзнавчої тематики тривали понад 40 років. Потім 15 років працював в Інституті містобудування, звідки їждив у відрядження по всій Україні. Перша книжка вийшла років 30 тому в Москві. Потім було дослідження київських тем – це і забудова міста, і видатні кияни, і історія Києва часів війни. Я пишаюсь тим, що все життя робив те, що мені цікаво. Я люблю Київ, і мені подобається відкривати його для киян».

Київський лауреат не зупиняється у своїх творчих планах: «Робота триває. Чекаю своїх спонсорів для видання ще понад 10 книжкових видань».

На урочистій церемонії прозвучало привітання від голови Київської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професора Київського національного університету ім. Тараса Шевченка Григорія Савченка: «Три лауреати – це вже не ординарно. Три людини неординарні і три людини, які дійсно зробили дуже багато. Їхня борозна, яку вони прокладали своєю роботою, – та борозна, якою можна ще довго ходити».

Григорій Савченко відзначив, що у Дмитра Малакова навіть невеличкі збірки розліталися тиражем 80 тисяч примірників. Він також наголосив, що архітектора Владислава Городецького киянам відкрив саме Дмитро Малаков.

Прозвучало вітання від завідуючого Інституту географії ім. Грушевського, головного редактора журналу «Пам'ятки України» Ігоря Гирича: «Дмитро Малаков поєднує історичні знання із мистецькими, він митець Києва. Слід відзначити його небайдужість до національного Києва, він відкриває український бік української столиці. Попри свій чималий творчий доробок, Дмитро Малаков – дуже скромна людина».

Нагородження лауреатів Премії імені Дмитра Яворницького завершилося творчими виступами студентів університету ім. М.П.Драгоманова.

Попереду в українських краєзнавців нові творчі плани, наполеглива робота над складанням історичної мозаїки нашого минулого та нові нагороди.